

király» került színre s az előadáson Ferenc József király is megjelent; a Nemzeti Színház a »Szigetvári vértanúk«-at adta, a Népszínházban az »Ezer év« került színre; a Vigszínház megnyitó-előadását tartotta; a Városligeti Színkör »Gróf Szapáry Péter«-t adta; a Budai Színkör »Budavár visszavívása« c. színművel jubilált. Károly király koronázásakor szintén voltak díszelőadások. (Lásd: Koronázás.) 1921. május 7-én a Vigszínház fennállása 25-ik évfordulóján a »Piros bugyellár« c. népszínmű került színre díszelőadás keretében. 1925. február 18-án Jókai Mór születésének századik évfordulóján díszelőadást rendezett a Nemzeti Színház az »Aranyember« reprisével. A Városi Színház a »Cigánybáró« c. operettet adta. 1927. márc. 26-án Beethoven centennáriuma alkalmából a M. Kir. Operaház szintén tartott díszelőadást. 1929. ápr. 13-án Rákosi Szidi színművész németi színházi tagságának 50-ik és művészi pályájának 60-ik évfordulója alkalmából szintén volt díszelőadás a Nemzeti Színházban. (»A nagymama«.)

Diszítés szóra az első színészek idején az »ékesítés« szót használták. (Lásd: Magyar Hírmondó, 1799. I. kötet, 458. oldal). De előfordul a »cifrázás« szó is. (Magyar Hírmondó, 1800. I. kötet 206. oldal.) Diszítésnek a színpadi díszlet felépítési munkáját nevezik, amit az erre betanult díszítő-munkások végeznek el. (V. ö. Diszítő.) A díszítési munka aránylag gyorsan készül el. 5—8 percnyi munka elegendő, hogy a díszítési változás megtörténhessen. Ha a díszlet-változás felesleges, vagyis a szín minden felvonásban egyforma, akkor a hatóság beleegyezése mellett a díszletet egyik napról a másikra felépítve hagyják, amíg az igazgatóság az illető darabot műsoron tartja. Példa erre Molnár Ferenc »A vörös malom« c. darabja. (V. ö. Bedíszletezni. Decoratio.)

Diszítő. Azon színpadi munkás, aki a színpadmester utasítása szerint az előadáshoz szükséges díszleteket megfelelő helyre felállítja. Ezeket a díszleteket előbb a raktárból felhozzák a színházhoz, onnan a kéziraktárba viszik és (felvonás szerint) a színpadon elhelyezik. A díszítő reggel 8-tól déli 2 óráig és előadás előtt 1 órá-

val az előadás végéig tartozik dolgozni. Hetenkint egy szabadnapot élvez. Ha egy napon több előadás van, azért dupla fizetés jár. Régebben havi 40 korona volt a díszítő fizetése, mely 1920-ban már a havi 4000 K-át meghaladta. A díszítők többnyire az asztalos, lakatos és kárpitos szakmából kerülnek ki. Az esti előadásokban a díszítőket statisztálásra is fel szokták használni, mely munkáért külön díjazás jár. Nagy színházakban átlag 16 díszítőt foglalkoztatnak. A díszítőmunkások feje a színpadmester, ennek van egy helyettese. Minden négy munkás egy előmunkás rendelkezése alatt áll, kik jobb- és baloldali munkára vannak beosztva. A zsinórpadon (az előfüggöny és a lógó díszletek kezeléséhez) külön zsinórmunkások vannak alkalmazva, kik a zsinórmester utasításai szerint dolgoznak, de ők is a színpadmester fennhatósága alatt állanak. A színpadmester főnöke a díszletmester, aki átveszi a tervező utasításait és továbbítja a színpadmesternek. A díszítés felügyeletét a díszletmester (röviden: díszmester) végzi. A díszítő, hogy a munkáját szakszerűen elvégezhesse, ép úgy kap próbát, mint a színész. Átlag 6 próba alatt megismeri a munkáját és csak így lehetséges, hogy 5—8—10 perc alatt át tudják díszíteni a színpadot egy új felvonáshoz. A díszítők a »Magyarországi Famunkás-Szövetség« budapesti színházak műszaki személyzetének szakosztályá-hoz tartoznak. A szervezet 1910-ben alakult.

Díszlet (1) Kisfaludy Károly csinálta-szó, 1823-ból. »A viruló természet felesleges díszletében a lelket csendes imádásra gerjeszti«. (»Barátság és nagylelkűség« c. drámája V. felvonásából). (Magyar Nyelv, 1907. 6. szám, 269. oldal.) Bayer József feljegyzése szerint a D. szót megtalálta egy debreceni színlapon, 1832. szept. 8-iki kelettel. (Pest vm. levéltára). A »Hasznos Mulatságok« 1833. júl. 24-iki száma 55. oldalán a díszlet-szóra ékesítmény-t használ: »A' bábajos jelenésekhez Telepi úr készíté az ékesítményeket.« A »Társalkodó« 1833.—76. száma szerint: *decoratio*. (L. o.).

Díszlet (2) a színpadi illúziókeltés legjelentősebb tényezője a színészi játék után.